

«Uten misjon dør kirken» Momenter til kirkelig strategitenkning i 90-årene*

TØRE LAUGERUD

Innledning – misjonens forankring i det kristne gudsbildet

De følgende momenter til kirkelig strategitenkning er programmatisk utfoldet under en spissformulert påstand: Uten misjon dør kirken! Påstanden kan begrunnes på mange måter. Men dybde-dimensjonen i den kommer først fram når vi ser at misjon etter sitt innerste vesen ikke er en kirkelig handling – kirkens selveks-pansjon til nye områder, men en gudshandling – Guds egen realisering av sine skaperdrømmer med verden.

Guds misjon begynner med sendelsen av Sønnen og fortsetter gjennom utgytelsen av Ånden som tjener sendelsen av kirken. Alle disse tre gudshandlinger henger intimt sammen som uttrykk for en og samme sendelse: Guds misjon til verden. Uten en Far som sender sin Sønn, ingen kirke. Uten en Sønn som utgyder sin Ånd, ingen kirke. Uten en Ånd som kaller og utru-ster Jesu følgesvenner til å gå, ingen kirke.

Det betyr at den kristne misjon til sist er forankret i det kristne gudsbilde. Den kristne religion er etter sitt vesen grenseoverskridende fordi den dyrker en Gud som er altets skaper og frelser. Den kristne kirke er etter sitt vesen misjonerende fordi den er et redskap for en Gud hvis vesen det er «å gå innenfra og ut»; gjennom skaperordet som går ut gjennom hans munn, gjennom blodet som Sønnen utøser til soning og gjenoppsettelse, gjennom Åndens nyskapende pust, gjennom sendelsen av kirken til verden.¹ Hvis denne bevegelse innenfra og ut stopper opp, dør kirken.

Fra denne grunnleggende erkjennelse vender vi blikket mot misjonens aktuelle situasjon og spør etter status for den kristne verdensmisjon akkurat nå.

Status for den kristne verdensmisjon

Globalt

Globalt sett lever vi midt oppe i den største innhøstingstid i kirkens historie. En innhøstingstid som har slike dimensjoner at begrepet kristenheten i våre dager er i ferd med å omdefineres. En statistikk² som viser *Status of Global Mission, 1993* illustrerer dette:

	1900	1970	mid-1993
<i>World Population</i>			
1. Total population	1 619 886 800	3 697 849 000	5 575 954 000
<i>World population by religion</i>			
11. Christians (total all kinds)			
(= World C)	558 056 300	1 246 173 000	1 869 751 000
12. Muslims	200 102 200	564 320 000	1 014 372 000
13. Nonreligious	2 923 300	556 275 000	912 874 000
14. Hindus	204 033 300	477 115 000	751 360 000
15. Buddhists	127 159 000	237 308 000	334 002 000
16. Atheists	225 600	169 309 000	241 852 000
17. New-Religionists	5 910 000	78 303 000	123 765 000
18. Tribal religionists	106 339 600	90 220 000	99 736 000
19. Sikhs	2 960 600	10 870 000	19 853 000
20. Jews	12 269 800	15 555 000	18 153 000
21. Non-Christians			
(= Worlds A and B)	1 061 830 500	2 451 676 000	3 706 202 000
<i>Christians by Continent</i>			
35. Africa	8 756 400	118 744 000	285 731 000
36. East Asia	1 763 000	10 295 000	107 901 000
37. Europe	273 788 400	406 768 000	416 730 000
38. European Asia/ Eurasia			
(formerly USSR)	97 002 000	88 105 000	115 779 000
39. Latin Amerika	60 025 100	268 402 000	435 877 000
40. Northern America	59 569 700	173 364 000	199 578 000
41. Oceania	4 311 400	15 026 000	18 969 000
42. South Asia	16 347 200	78 638 000	145 855 000

Statistikken viser at kristenhetens tyngdepunkt ikke lenger ligger i den vestlige verden, men i den tredje verden. Mens vesten (Europa og Nord-Amerika) ved forrige århundreskifte hadde 333 mill. kristne mot 87 mill. i den tredje verden (Afrika, Øst-Asia, Latin-Amerika og

Sør-Asia), er tallene for 1993 henholdsvis 616 og 974 millioner. Den reelle tyngdeforskyvning som har funnet sted forsterkes ytterligere ved at den nominelle, passive tilhørighet til kirken slår langt sterkere ut i tallene for vesten enn for den tredje verden.

I den grad det i dagens pluralistiske verden i det hele tatt gir mening å tale om et kristent kontinent, vil mange misjonsstrateger mene at betegnelsen i dag passer best på Afrika med 285 mill. kristne (nærmere 50 % av befolkningen). Det hører også med som en viktig del av bildet at den mest eksplosive vekst i kirketilslutning i dag finner sted i Øst-Asia (fra 10 mill. kristne i 1970 til 108 mill. i 1993!)

Denne innhøstingsbølgen tok for alvor fart da de lukkede protestantiske kirker i Europa i forrige århundre begynte å åpne seg og overskride sine grenser gjennom utsendelse av misjonærer. På protestantisk mark opprettet menighetene bestemte senderorganisasjoner med myndighet og ansvar for virksomheten, og misjonsforeninger ble dannet for å ivareta oppgavene: finansiering og forbønn. Etter en vanskelig start bar arbeidet etter hvert betydelige frukter, som i løpet av de siste tiår har brakt verdensmisjonen over i en ny fase.

I denne nye fase står utsendelse av misjonærer fremdeles sentralt. Men nå kommer de i økende grad fra kirkene i sør, bl.a. de kirker som etter hvert ble dannet som en frukt av den vestlige misjon, kirker som ofte er preget av sterk nominell vekst, stor åndelig frimodighet og en nyskapende, livsnær teologi. Antall protestantiske misjonærer fra Afrika, Asia og Latin Amerika var i slutten av 1988 35 000, som utgjorde ca. 30 % av det totale antall protestantiske misjonærer på verdensbasis. Ved de samme utviklingstrekk vil antallet misjonærer fra den tredje verdens kirker innen årtusenskiftet overstige antallet misjonærer fra vestens kirker.³

Virksomhet fra den tredje verden er m.a.o. i ferd med å etablere dominans og vil i økende grad levere premisser, impulser og inspirasjon for kirkens globale misjon, også den som foregår hos oss og utgår fra oss. Å formidle dette nye bildet av den kristne verdensmisjon er en viktig oppgave fordi mange både i nord og i sør fremdeles henger fast ved et foreldet bilde av vesten som ledende i misjonsarbeidet.

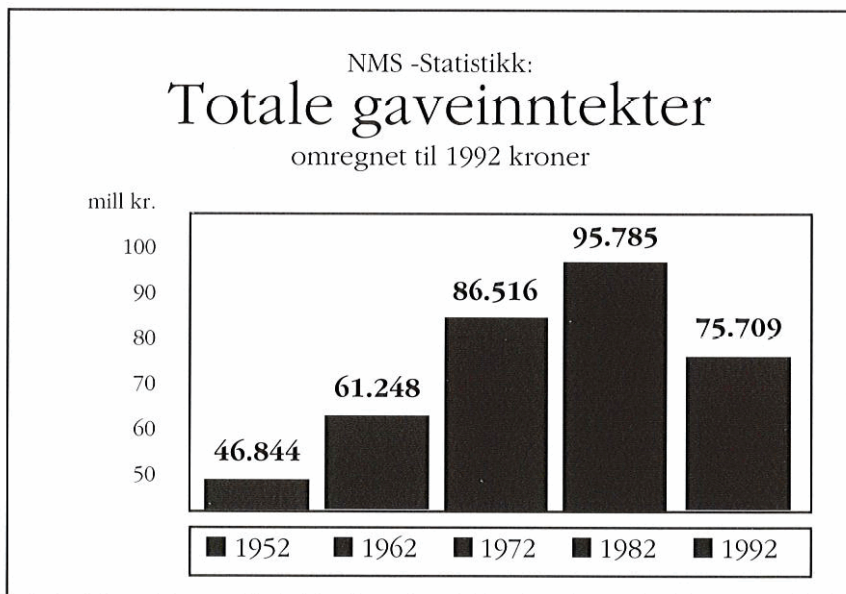
Regionalt og nasjonalt

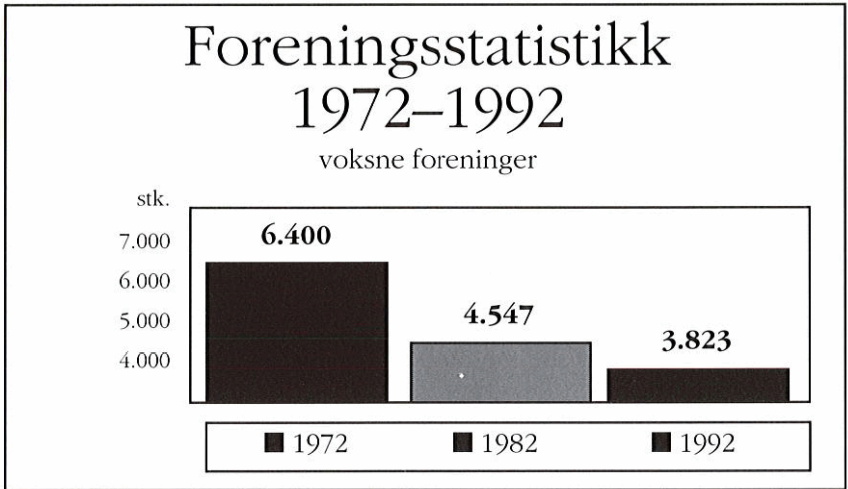
Om vi nå forflytter oss fra det globale til det regionale planet, blir bildet annerledes. Den tredje verdens oppkomst i verdensmisjonssammenheng henger sammen med og forsterkes av en betydelig svek-

kelse av mange av de tradisjonelle europeiske kirkers rolle i det globale innhøstingsarbeidet. Parallelt med dette marginaliseres disse kirkene på hjemmebane og preges i stor grad av åndelig forsiktighet og til dels meget radikale, teologiske oppbrudd.

Årsakene til dette er mange og ikke uten videre lette å analysere. Men på grunnleggende vis synes den åndelige utarming i mange av vestens gamle kirker å henge sammen med at disse kirkene hadde mye av sin tro knyttet til den vestlige sivilisasjon. Når troen på egen sivilisasjons fortreffelighet og lederstilling i verden falt i grus etter to vestlige kriger – som betegnende nok kalles verdenskriger – ble samtidig frimodigheten til å holde på kristentroen som åpenbart sannhet betydelig svekket.

Norge er et stykke på vei et vestlig unntakstilfelle: Her tas det fremdeles et betydelig misjonsansvar. Allikevel er det mange tegn på at norsk, luthersk misjonsvirksomhet har stagnert, ja er i ferd med å gå tilbake. På bakgrunn av en gjennomgang av tilgjengelig statistisk materiale har generalsekretær Tor Berger Jørgensen i Det Norske Misjonsselskap beskrevet det som er i ferd med å skje med et bilde: Det stabile grunnfjellet i norsk misjonsvirksomhet er i ferd med å forvitte.⁴ Tilgangen av nye mennesker som tar på seg oppgaver i misjonsarbeidet holder ikke lenger tritt med avgangen.⁵ Denne utviklingen kan bare stanses gjennom en radikal snuoperasjon.

Misjonens isolasjon i det norske kirkebildet

Hva er årsaken til at mennesker ikke lar seg engasjere i den kristne verdensmisjon som før? Også i Norge synes misjonsarbeidets stagnasjon å ha sammenheng med den åndelige/teologiske krise som har tappet mange kirker i vesten for kraft. Hvordan bærer vi fram Jesu enkle budskap i dagens sammensatte, mangfoldige virkelighet – når kirken ikke lenger møter mennesker gjennom ytre maktstrukturer, når vår europeiske selvbevissthet om å representere toppen av sivilisasjonspyramiden har falt i grus?

En grunnleggende forutsetning for en kirke i misjon er at den åndelige basis preget av sentrale bibelske anliggender som bønn, evangelisering, eskatologisk spenning og et liv i tjeneste, diakoni, vinner nytt liv i en ny situasjon. Til tross for mange tegn i tiden på at åndelig oppvåkning og en ny kristen spiritualitet er på gang, er store deler av kirkelivet fremdeles preget av den åndelige forsiktighet som etterkrigstiden brakte.

Men dette er ikke hele forklaringen. En del samfunnsmessige og kirkelige utviklingstrekk er utvilsomt viktige for å forstå misjonsbevegelsens stagnasjon. Også misjons-Norge er i ferd med å innhentes av sosiologiske og holdningsmessige trender som har rammet all organisasjonsvirksomhet i Norge i etterkrigstiden. Det frivillige, foreningsbaserte organisasjonsarbeid er i utakt med viktige trekk i dagens samfunnsmønster.

Dobbelt vanskelig blir det å være en gammel bevegelse. Dagens forbrukersamfunn fører oss uopphørlig med sitt budskap om at det vellykkede er det nye. Det som er blitt for gammelt bør vi kvitte oss

med. Nært knyttet til dette er forbrukersamfunnets forsøk på å gjøre vårt forhold til de ulike sider av tilværelsen midlertidig og uforpliktende.⁶ Vi skal ikke forplikte oss for sterkt på noe; hverken saker, mennesker eller verdier, eller religion for den saks skyld. Dagens ideal er «det åpne og søkende menneske», et ideal som passer som hånd i hanske med forbrukersamfunnets menneske på stadig leting etter siste nytt.

På den ene side har motstandskraften mot disse trender kanskje vært større i misjonsbevegelsen enn noe annet sted i samfunnet. På den annen side skjerpes situasjonen for misjonen ved at den har gjennomgått en isoleringsprosess innenfor den kirke den skulle virke på vegne av. Dette har sammenheng med fremveksten av en helt ny menighetsstruktur i Den Norske Kirke.⁷

Tidligere aktiviserte organisasjonene gjennom sitt arbeid ofte hele menighetskjernen. I dag er situasjonen en annen. Parallelt med fremveksten av den kirkelige rådsstruktur har det skjedd en tiltagende utbygging av en ny type kristent arbeid, ikke i organisasjonenes, men i lokalmenighetenes regi. Dette har skapt et nytt lekfolk i vår kirke, som har sitt åndelige hjem i lokalmenigheten, ofte uten kontakt med og kjennskap til misjonsorganisasjonene og deres arbeid. Det er skapt en gjennomgående holdning til misjon som en særaktivitet for egne interessegrupper i menigheten, ja, kanskje sogar litt på siden av menigheten. Hele dynamikken i norsk kirkepolitikk, spenningen mellom rådsstruktur og frivillig organisasjonsarbeid, har virket sementerende på denne holdning.

Det må og åpent erkjennes at når det har vært så vanskelig å overkomme misjonens isolasjon i den nye kirkelige situasjonen henger det sammen med at misjonsorganisasjonene i alt for stor grad har vært styrt av sin egen kultur, sin egen måte å gjøre tingene på, sin egen måte å formulere misjonsutfordringene på. Norsk misjon har et stort problem med «eier-effekten»: Når en gruppe mennesker over lang tid har etablert et «eie-forhold» til noe, kan det ofte bli vanskelig for utenforstående å gjøre det til sitt eget.

En annen side ved misjonskulturen er at den er svært følelsesbetont. At det blir satt spørsmålsteget ved gamle, nedarvede arbeidsformer oppleves lett som en trussel mot det som gir identitet og tilhørighet. I en slik kultur er det vanskelig å gjennomføre endringer. Alt dette har brakt misjonen opp i en isolasjon i det nye kirke-Norge som må tas på alvor. Hvis ikke er en ytterligere marginalisering av misjonsarbeidet det sannsynlige scenarium.

Misjonsarbeidets rammeverk

Misjonsarbeidets strukturelle rammeverk i vår kirke har fra starten av til i dag vært foreninger med misjon som spesialanliggende. Også i fremtiden vil det være noe av en livsnødvendighet for kirken at det er enkeltgrupper og enkeltpersoner som på en spesiell måte tar på seg en oppgave som ligger dem på hjertet. Finnes det ikke slike grupper og personer, viser erfaringen at engasjement og liv lett drukner i en stadig økende papirmengde om gode saker kirken bør engasjere seg i.

Vi trenger fremdeles misjonsorganisasjonene og misjonsforeningene som spesialstyrker for misjon sentralt og lokalt. Men det må tydeliggjøres hva det betyr at disse er ansvarliggjort og myndiggjort til å løse en oppgave på kirkens vegne i dagens situasjon. Arbeidet kommer til å møte mange vanskelige utfordringer og problemstillinger, men prinsippet må være klart: kirken, menigheten er det sentrale nedslagsfeltet for misjonsengasjementet.

Det krever at man blir i stand til å utvikle fruktbare samvirkemodeller mellom offisielle og frivillige kirkestrukturer på sentralt, regionalt og lokalt plan. Et samvirke oppstår når forskjellige parter virker sammen for å realisere et felles mål. I et samvirke beholder hver av partene 100 % av sin identitet og selvstendighet, men ansvar og myndighet delegeres og oppgaver fordeles. Konkret betyr det at kirkens organer ansvarliggjør og bemyndiger misjonsorganisasjonene som kanaler for sitt eget globale misjonsoppdrag, og samtidig sier seg villig til å ta imot utfordringer tilbake til konkrete arbeidsoppgaver. Alle frukter av et slikt samvirke «eies» 100 % av begge parter i samvirket.

Som et konkret arbeidsredskap for et slikt samvirke på sentralt plan er det nylig opprettet et «Samarbeidsråd for menighet og misjon»,⁸ som en videreføring av det 15 år gamle «Kontaktforum for menighet og misjon». Gjennom dette er det tatt avgjørende skritt for å realisere et tettere og mer forpliktende samarbeid mellom de kirkelige rådsorganer, biskopene og de misjonsorganisasjoner innen Den Norske Kirke som ønsker å være med. I dag er dette Det Norske Misjonsselskap, Den Norske Santalmisjon, Den Norske Israelmisjon, Den Nordiske Kristne Buddistmisjon og Den Norske Tibetmisjon.

Samarbeidsrådet er ikke et nytt, kirkelig rådsorgan for misjon, men som navnet sier et samarbeidsråd mellom de organisasjoner som er spesielt bemyndighet og ansvarliggjort til å drive misjon i vår kirke og Kirkemøtet som ansvarlig for helheten i det kirkelige arbeid. Samarbeidet muliggjøres av den rådende kirkelige strategi som sier at de kirkelige organer ikke skal ha noen egen misjonsaktivitet, men

bringe de utøvende parter sammen, sette misjon på «utstilling» i kirken og ta på seg oppgaver innen misjonsorganisasjonenes ansvarsområde.

Etableringen av Samarbeidsråd for menighet og misjon innebærer at misjon i fremtiden på en helt ny måte vil bli integrert i kirkens egne planer og strategiske arbeid. For misjonsorganisasjonene som blir med, utfordrer det til at ressursene i hjemmearbeidet i økende grad styres i retning av menighetene, og at en del egenaktivitet erstattes av fellesaktivitet organisasjonene imellom og mellom organisasjonene og den offisielle kirkes organer.

Hvor dette vil føre på sikt er et av de mest spennende spørsmål i dagens norske kirkevirkelighet. Et viktig skritt kan være tatt til en mer koordinert og effektiv bruk av kirkens samlede ressurser. Signaler som peker i samme retning er kirkens bruk av en frivillig organisasjon, IKO (Institutt for kristen oppseding), i utviklingen av kirkens Dåpsopplæringsplan. Likeledes utredningen «Ung i kirken» med dens signaler om ønskeligheten av et tettere samarbeid mellom menigheter og frivillige organisasjoner, herunder misjonsorganisasjonene, i kirkens ungdomsarbeid. Arbeidet med menighet og misjon har derfor ikke bare perspektiver for kirkens misjonsarbeid ute, men også for visjonen av levende, misjonerende menigheter her hjemme.

Det er gledelig å kunne konstatere at nøden for misjonen ikke bare er en organisasjonssak, men en nød som deles av kirkens organer. Misjon er kirkens eget anliggende. Uten misjon svikter den sitt oppdrag med stagnasjon og tilbakegang som følge. Uen misjon dør kirken. Etableringen av Samarbeidsråd for menighet og misjon er uttrykk for at vår kirke tenker slik, og samtidig ønsker at de frivillige organisasjoner fortsatt skal være kanalene for utøvelsen av dens ytre-misjonsoppdrag.

Realiseringen av menighetenes misjonsengasjement

En av de mest aktuelle utfordringene i arbeidet med menighet og misjon er trolig å sette i gang eller stimulere prosessen på regionalnivået: bispedømmene/organisasjonenes kretser. Enkelte bispedømmer og kretser er allerede godt i gang, mens andre knapt har startet. Samarbeidsråd for menighet og misjon har nylig engasjert en prosjektleder for en begrenset tidsperiode for å innhente erfaringer og utarbeide en samlet visjon og plan for koordinerte tiltak.

Arbeidet vil bare lykkes i den grad det skapes frukter lokalt. Mye godt arbeid er allerede gjort og erfaringer høstet. Etter mitt syn står vi i menighetene overfor 4 hovedutfordringer:

1. Å motivere og inspirere til misjon gjennom forkynnelse og informasjonsarbeid.
2. Å skape positive holdninger til misjonsorganisasjonene som samarbeidspartnere og bygge broer mellom menighetsaktiviteter og organisasjonsaktiviteter.

Samarbeidsavtale

mellom..... menighet og Det Norske Misjonsselskap

1. Med det formål å virke til Guds rikes utbredelse blant folkeslagene er det inngått samarbeidsavtale mellom menigheten og Det Norske Misjonsselskap (NMS)
2. Gjennom samarbeidet vil NMS bistå menigheten med hjelp til å realisere sitt misjonsansvar, og menigheten vil gjennom sine aktiviteter støtte det arbeid NMS utfører på vegne av vår kirke.
3. Menigheten vil arbeide aktivt for at misjonsoppdraget får sin naturlige plass innen menighetens aktiviteter gjennom forkynnelse, forbønn, givertjeneste og informasjon, og arbeide for å styrke NMS' foreninger, grupper og lag innen menigheten.
4. NMS tilbyr menigheten hjelp til planlegging av arbeidsformer, opplæring, materiell og informasjon. NMS vil, i den grad ressursene tillater, delta i planlegging og/eller gjennomføring av ulike arrangementer og tilgodese menigheten ved forespørsler om deltagelse.
5. Menigheten har, i følge NMS' regelverk, rett til representasjon ved kretsens årsmøte og å delta ved valget på lokal(e) representant(er) til generalforsamlingen.
6. I tilknytning til denne generelle samarbeidsavtalen utarbeides det avtalevedlegg som nærmere konkretiserer samarbeidstiltakene med målsettinger og hvem som har ansvar for gjennomføringen.
7. Denne samarbeidsavtalen trer i kraft fra dags dato og løper til den blir sagt opp av en av partene. Avtalen kan sies opp med 3 – tre – måneders varsel.

..... den

for menigheten

For krets NMS

3. Å etablere konkrete modeller og strukturer for et misjonsengasjement i menighetene.

4. Å inngå avtaler mellom menigheter og misjonsorganisasjoner om konkrete samarbeidsoppgaver. (Se foregående side)⁹

Pr. i dag har mer enn 300 av landets 1300–1400 menigheter inngått slike avtaler med misjonsorganisasjoner. Tabellen under viser utviklingen av antall menighetsavtaler for

Det norske Misjonsselskap

Krets: ¹⁰	1986	1987	1990	aug. 1992	juli 1993	okt. 1994
Bergen (Hordaland).....	0	0	7	10	12	13
Bodø (Nordland + Helgeland)	0	2	8	10	10	10
Drammen						
(Buskerud og Vestfold).....	3	6	24	24	26	23
Hedmark.....	3	3	9	12	17	33
Helgeland.....	0	0	0	0	0	0
Kristiansand (A. og V.-Agder)	2	7	6	6	5	4
Nordmøre og Romsdal.....	0	0	6	4	5	6
Oppland.....	7	7	14	20	21	31
Oslo (Oslo og Akershus).....	5	19	26	31	37	41
Skien (Telemark).....	0	2	3	4	4	6
Sogn og Fjordane.....	0	1	12	26	26	23
Stavanger (Rogaland).....	5	15	22	16	21	24
Sunnmøre.....	0	1	3	4	4	4
Tromsø (Troms og Finnmark)	1	3	7	6	7	9
Trøndelag.....	4	10	10	19	19	17
Østfold.....	1	6	11	8	7	8
Totalt for hele landet¹¹.....	31	82	168	200	221	252

Tilsvarende vil utfordringene til misjonsorganisasjonene være:

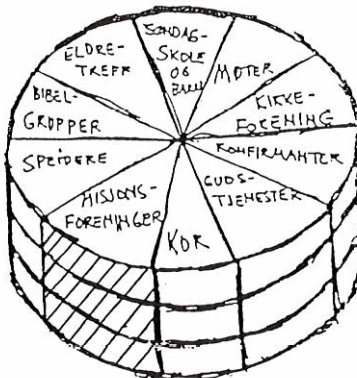
1. Å bli i stand til å motivere og inspirere til misjon med et språk og på en måte som kommuniserer og rører ved dagens mennesker og gir næring til menighetens lokale visjoner.
2. Å utvikle bevissthet om hva en menighet er og hvordan den fungerer, og skape trygghet hos sine arbeidere i møtet med presteskap, staber og råd i menighetene.

3. Å fremme kreativitet til å integrere misjon på en naturlig måte i gudstjeneste, fellesskapsformer og aktiviteter som allerede fungerer i menighetene.
4. Å bli istand til å følge opp de samarbeidsavtaler som inngås med menigheter slik at det lokale misjonsengasjement tilføres næring.

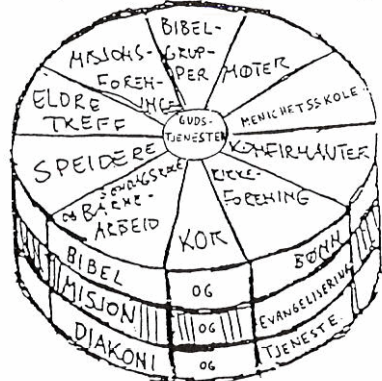
Det er viktig at disse utfordringene tenkes som prosess, og at det samtidig erkjennes at prosessene kan være forskjellige i de enkelte organisasjoner, regioner og menigheter. Prosessen må begynne med at de enkelte aktører analyserer sin situasjon og blir klar over hvilke prosesser de må i gjennom for å realisere målet: levende menigheter med et aktivt misjonsengasjement globalt og lokalt.

Menighetsmodeller:¹²

Misjon som isolert sektor

Misjon som gjennomsyrende lag

De nye samarbeidsstrukturer som er etablert for å fremme arbeidet med menighet og misjon er i seg selv ingen løsning på dagens misjonsutfordringer. Men hvis de går sammen med en fornyelse av menighetenes og misjonens åndelige basis og en fornyelse av misjonens arbeidsformer slik at de svarer til dagens forutsetninger kan det bære frukter.

Formodentlig vil misjonens fremtid i vår kirke til syvende og sist avhenge av om det lykkes å forankre misjon, forstått som deling av evangeliets skatter, i troslivet hos den enkelte. Vi lever som kirke, menigheter og misjonsorganisasjoner i en overgangstid hvor hverken pietismens fromhetsmønster eller sosialettikkens aktivisme oppleves som meningsfulle og tilstrekkelige svar på vår identitet og vår oppgave som kristne og som kirke. Vi leter etter en ny kristen spiritualitet for vår tid.

Foreløpig spriker det i mange retninger. I tiden framover blir det en viktig oppgave å arbeide for å realisere visjonen av en helhetlig fromhetstype hvor bibelarbeid og bønn, stillhet og meditasjon, diakoni med omsorg for alt truet liv – både mennesker og miljø – og misjon er integrerte elementer. En kristendom hvor vi næres og preges av evangeliets skatter på en slik måte at det blir en naturlig livsyttring å dele dem med andre, slik vi opplever det med glede og takknemlighet og til inspirasjon i så mange av de unge søsterkirker som har vokst fram, bl.a. som en frukt av vårt eget misjonsarbeid.

Disse impulsene fra våre søsterkirker må få tilflytte oss på langt bredere front enn i dag. Her kan misjonsarbeidet formidle livsviktige erfaringer og kontakter. Misjon er ikke bare en oppgave, men en gave. Det er som å stå ved et stort vindu som kaster lys innover eget kristenliv. En kirke eller en menighet uten misjon er som et hus uten dører og vinduer. Uten lys og luft kveles livet. Uten misjon dør kirken.

Noter:

- * Artikkelen er et bearbejdet foredrag holdt på messen «Kirke -94» i oktober 1994.
- 1. Fritt gjengitt etter dr. Christopher Durai Singh, leder av Kirkenes Verdensråds avdeling for Evangelisering og Misjon, som i et foredrag i Missiologisk Forum 26/5-94 foretok en grunnleggende forankring av misjonen i «the God who goes inside out».
- 2. Kilde: David B. Barrett: «Annual Statistical Table on Global Mission: 1993» i International Bulletin of Missionary Research, Nr. 1-1993, s. 22-23.
- 3. L.D. Pate: «The Dramatic Growth of Two-Thirds World Missions» i W.D. Taylor: Internationalizing Missionary Training: A Global Perspective, Exeter 1991, s. 27-34.
- 4. Foredrag på NMS's Arbeidermøte, august 1994. Foredraget fikk stor presseoppmærksomhet og er gjengitt i sin helhet på annen plass i dette nummer.
- 5. Tabellene under er blant grunnlagsmaterialet for Jørgensens analyse, som ble lagt fram i hans foredrag.
- 6. Jeg henviser til Jan Olav Henriksens innsiktsfulle artikkel: «Å handle i trass og i tro» i Fra preken til kompost, Mellomkirkelig Råd 1994, s. 11-17.
- 7. Jmf. Tore Laugerud: «Menighet og misjon – en historisk skisse» i NOTM, nr 3. 1994, s. 129-136.
- 8. Første møte ble holdt 2. november 1994. Vedtekter og Strategiplan 1995-97 for Samarbeidsråd for menighet og misjon er gjengitt på annen plass i dette nummer.
- 9. Eksempelet over viser Det Norske Misjonsselskaps aktuelle avtaletekst. Den norske Santalmisjon og Den Norske Israelmisjon har utarbejdet tilsvarende avtaler.
- 10. Det gjøres oppmerksom på at NMS's kretsgrenser ikke følger bispedømmegrensene. De geografiske områder kretsene dekker er angitt i parentes når det ikke framgår av kretsnavnet.
- 11. Det tas forbehold for tallene fra de første årene da statistikken var mangelfull. Totalt skulle tabellen allikevel gi et rimelig godt bilde av utviklingen. Det gjøres også oppmerksom på at mange av de menighetene som har samarbeidsavtale med NMS også samarbejder med en eller flere andre misjonsorganisasjoner.
- 12. Figuren under er en lettere bearbejdet utgave av menighetsmodeller framlagt av sokneprest Bjørn Sverre Kolshus på et seminar under Misjonsfestivalen på Tomb.

Tore Laugerud, f. 1950 cand theol. MS/MF 1975, misjonsprest på Madagaskar (NMS) 1977-88, ansatt i Oslo krets av NMS 1988-95, vikar (deltid) Diakonihøgskolen 1989-91, leder (deltid) Egede Instituttet 1991-, prosjektleder Samarbeidsråd for menighet og misjon 1995-.

«Whitout mission the church will die»: Aspects of church strategies for the 1990s.

Arguing that mission is based on the very understanding of God as a sending God, the author gives a broad outline of the missionary situation at the global and national (Norwegian) level. He indicates that Norwegian missions are somewhat isolated in the life of the church, and goes on to present recent efforts to integrate missionary work in the congregational structure of the church.